SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCVI. No. 221. JERSEY CITY and NEW YORK. WEDNESDAY, NOVEMBER 22, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 22-го ЛИСТОПАДА 1989 Ч. 221. РІК XCVI

Українець взяв участь в конференції про „Міч Лейк"

Оттава (ОУПС). — В днях 9-10-го листопада відбулася тут чергова федерально-провіційна конференція для дискусії й вирішення актуальних внутрішньо канадських справ, у тому й договору „Міч лейк" між Б. Малруні й Р. Бурассою в справі приєднання Квебеку до канадської конституції з 1982 року. Крім прем'єр-міністра Канади й 10-ох прем'єрів канадських провінцій у конференції взяли участь акредитовані представники преси і спостерігачі, що зацікавлені внутрішньою політикою Канади.

З українців був присутній на конференції проф. Ярослав Рудницький, що отримав акредитацію як учасник усіх попередніх федерально-провінційних конференцій у Оттаві. Він перевів ряд розмов із видатними політичними діячами Канади, обороняючи статус „інших етнічних груп", як британська й французька. В одному з своїх меморандумів, вручених на місці нарад, він виступив на захист багатокультурности Канади (проти „двокультурної концепції прем'єра Дж. Ґгіза з Шарльоттавну) та мав розмови на тему „меншинних прав" із присутніми на конференції представниками канадського політичного світу, преси й радіомовлення.

ДОПОВІДЬ Д-РА С. ПАВЛИЧКО

Ню Йорк, — Завершуючи святкування 175-річчя народження генія України Тараса Шевченка, Наукове Товариство ім. Шевченка влаштовує ювілейну доповідь на тему „Шевченко і сучасна Україна", яку виголосить гостя з України д-р Саломея Павличко, співробітниця Академії Наук УССР в Києві. Доповідь відбудеться в суботу, 25-го листопада ц.р., о 5-ій год. вечора в будинку НТШ, 63 Четверта авеню між 9 і 10 вул.

Надруковано англійською мовою праці із симпозіюму у Кінґстоні

Кінґстон, Онт. — Поміж 25-им а 27-им вересня 1986 року відбулася конференція-симпозіюм на тему „Етнічність, держава і війна: Канада і етнічні групи, 1939-1945". Цю книжку зредаґувало тріо канадських професорів — Норман Гіллмер, Богдан Кордан та Любомир Луцюк. Відбулася ця конференція завдяки щедрій фінансовій підтримці Дослідної ради Канади для суспільних і гуманістичних наук.

У праці цій, де зібрано промови 15-ох канадських професорів, промовляли два українці — професори Б. Кордан і Л. Луцюк. Темою промов, а заразом і книжки є, як каже сам за себе заголовок, — Друга світова війна, участь у ній канадських жителів, тобто етнічних меншин, як і їх побут під політичним і суспільним аспектом та проблеми канадських громадян різних національностей, поміж ними українців у згаданих вище роках.

Цю книжку в ціні 19.50 можна набути, звернувшись на адресу: The Canadian Government Publishing Centre, Supply and Services Canada, Ottawa, Ont. KIH 059, чек чи поштовий переказ слід виставляти на Receiver General for Canada.

Появився IX том творів В. Ґренджі-Донського

Вашінґтон. — Цього року тут опубліковано дев'ятий з черги том творів Василя Ґренджі-Донського, змістом якого є публіцистика. Літературною редакцією цієї 502-сторінкової книжки займався д-р Василь Лев; обкладинку виконав Михайло Михайлевич. Вийшов цей твір виданням Карпатського Союзу, Інк., відділ якого є у Вашінґтоні, Д.К.

У IX томі цієї книжки, що вийшов у 15-ту річницю смерти цього поета, зібрано 170 його статтей, репортажів, рецензій та інших матеріялів із публіцистичної творчости письменника, в яких автор відтворив минуле Закарпаття.

За книжкою можна звертатися на адресу: Mrs. Alice Danyluk, 5716 S. 46th Ave., Minneapolis, MN. 55417.

Розпочався активний сезон Філії УКУ в Чикаґо

Чикаґо (В.М.) — Розпочата серія академічних викладів у Філії Українського Католицького Університету в Чикаґо на тему „Сучасні процеси в Україні" оживила діяльність УКУ і заповідається як доволі популярна програма. На перших двох викладах, що досі відбулися, вписалося 30 постійних учасників, а окремі виклади притягають ще від п'ятьох до десятьох ад гок слухачів.

У четвер, 26-го жовтня ц.р., відбулася перша доповідь цієї серії, що її прочитав д-р Володимир Забігайло, професор Київського державного університету (КДУ) і заступник директора Інституту міжнародних взаємин і права при тому ж університеті. Проф. Забігайло говорив про стан права і конституційні зміни в СССР і УССР у час перебудови. Доповідач представив офіційну реформаторську тезу, які зміни досі введено в державному і конституційному праві та що плянується впровадити. Наголосив важливість парляментарної практики, в чому СССР ще не має досвіду, проте перші кроки є успішними. Підтримав вибори з альтернативними кандидатами, висловився за леґалізацію неформальних груп, надання державного статусу українській мові, але проти багатопартійности, до якої Совєтський Союз, на думку доповідача, ще не готовий. В. Забігайло поінформував, що юридичний факультет КДУ приготовив плян переходу викладів на українську мову, що має здійснитися поступово на протязі п'ятьох років.

Доповідач зокрема наголосив потребу економічних і адміністративних реформ і в тому відношенні Совєтський Союз має ще багато чого вчитися від Заходу. На запитання про державність України, В. Забігайло підтримує „суверенність" у совєтському розумінні, тобто в рамках федеративних зв'язків при поширенні республіканських прав. Щодо руху, то київський гість, в дусі теперішнього першого секретаря КПУ В. Івашка, заявив, що партія й уряд повинні співпрацювати з „позитивними силами в русі".

Назагал, дискусія й обмін думками були речеві, на академічній висоті і тактовні, хоч у багатьох справах учасники не погоджувалися з доповідачем.

У четвер, 9-го листопада, відбулася друга дискусійна зустріч, темою якої були можливості співпраці професійних кіл діяспори з Україною. Виступили з короткими звідомленнями з поїздки в Україну два керівні члени Світової Федерації Українських Лікарських Товариств — д-р Ахіль Хрептовський, голова, і д-р Мирослав Коленський, секретар, яка плянує відбути у серпні 1990 року в Києві і Львові світовий науковий лікарський конґрес. Крім цікавих особистих спостережень із перебування, зустрічей і розмов в Україні, доповідачі з'ясували ґенезу ідеї конґресу, його програму і підготування та участь лікарів з України й діяспори.

Подано цілий ряд запитань та висловлено різні міркування до порушених проблем та до інших ме-

(Закінчення на стор. 4)

В Дітройті відбулися організаційні наради Округи УНС

Дітройт (Р. Лазарчук). — В неділю перед полуднем, 29-го жовтня тільки декілька годин перед початком цих організаційних нарад, Округу облетіла дуже сумна і тривожна вістка, що в суботу вечером, 28-го жовтня, перестало битись серце вірного, визначного і заслуженого сина України св. п. Романа Татарського. Була ця вістка сумною, бо відійшов свідок і співтворець леґенди карпатських січовиків і їхньої нерівної боротьби „за свою окріяну державу". Була ця вістка тривожною, бо відійшов провідний і до останнього дня свого життя активний громадський працівник.

Відкриваючи в неділю, 29-го жовтня організаційні наради Округи, голова Контрольної комісії Ольга У. Марущак, привітавши присутніх працівників УНС, а зокрема представника Екзекутиви головного предсідника УНС д-ра Івана Флиса, вона сердечними словами згадала про тернистий життєвий шлях покійного, шлях невтомної і жертвенної праці для місцевої Округи УНС, для громади і народу. Вона попросила присутніх вшанувати пам'ять покійного однохвилинним тихим спогадом і молитвою.

Тоді О. У. Марущак відчитала виготовлений покійним головою звіт про працю Округи від Загальних зборів 29-го січня 1989 року до сьогодні.

Під організаційним оглядом, писав покійний, найбільш світлим моментом загальних зборів було звідомлення, що в звітному році Округа придбала 97 нових членів на суму забезпечення 8,051,000 дол. В такому світлі нововибрана

(Закінчення на стор. 3)

ЮВІЛЕЙНИЙ БЕНКЕТ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія. — Тут в неділю, 26-го листопада ц.р., Окружний Комітет УНС Філядельфійської Округи влаштовує Ювілейний Бенкет для вшанування 95-річчя Українського Народного Союзу і 50-річчя Округи. Бенкет відбудеться в Українському Освітньо-Культурному Центрі, 700 Сідар ровд. Початок — о 2-ій год. по полудні. Вступ на бенкет 28 дол. разом з коктейлем. В програмі бенкету доповідь головного предсідника УНС д-ра Івана Флиса, виступи квартету „Гайдамаки" та ансамблю пісні і танку „Казка".

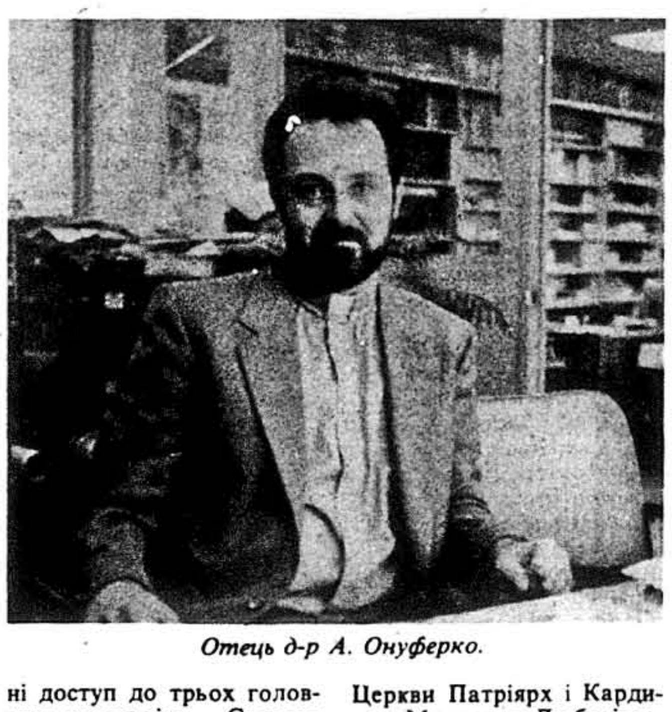
„Радіо Воскресіння" починає працю

Джерзі Сити, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Отець д-р Андрій Онуферко заходить до редакції „Свободи", щоб поінформувати про велике завдання, яке йому доручено, а саме перебрати провід над щоденними півгодинними передачами „Радіо Воскресіння" з Брюсселі, які розпочалися в неділю, 19-го листопада ц.р.

Молодий, енергійний духовник передає нам виготовлену вже на письмі загальну структуру цієї нової радіопрограми і її ціль, а при тому дає свої пояснення та радо відповідає на усі поставлені питання.

Отже „Радіо Воскресіння" розпочинає свою працю за благословенням Синоду УКЦ та із фінансовою підтримкою українських церковних чинників, як також різних чужинецьких організацій, — виясняє о. А. Онуферко.

Релігійно-культурна програма українською мовою призначена для слухачів Східньої Европи і Далекого Сходу, буде поділена на дві частини кожного дня. Одна із них буде призначена на інформації про сучасні українські події, друга буде катехитично-богословська. Розуміється, логічно буде увага звернена більше на цю другу частину щоб, як каже о. А. Онуферко, „дати живучій Церкві в Україні доступ до трьох головних джерел віри — Святого Письма, Літургії і історії Церкви. Крім того звернеться увагу на катехизацію так для молодих батьків і старшої молоді, як і для дітей". Щоб заохотити до останнього, плянується раз в тижні надавати дитячу програму.

Отець д-р А. Онуферко.

В початковій фазі „Радіо Воскресіння" буде передавати півгодинну програму із літургією слова і недільною наукою. Першу науку виголосить Голова УКЦеркви Патріярх і Кардинал Мирослав Любачівський. В програмі слідують: релігійно-церковна музика, репортажі про діяльність Церкви в Україні і на поселеннях, як також рубрика „Літургічний календар". Дальше о год. 9:20 київського часу буде іти програма „Голос української діяспори" під керівництвом проф. Леоніда Рудницького з Філядельфії, як продовження одноіменної

(Закінчення на стор. 4)

КАНАДА ДАСТЬ ДОПОМОГУ СОВЄТСЬКОМУ СОЮЗОВІ

Москва. — Прем'єр-міністер Канади Браєн Малруні повідомив свого кремлівського колегу Ніколая Рижкова, що Совєтський Союз може надіятися на канадське співробітництво у справах реалізації програми перебудови.

Речник міністерства закордонних справ СССР Ґеннадій Ґерасімов наголосив, що разом з Б. Малруні в Москву прибуло 240 представників канадських ділових кіл.

Малруні, перший канадський прем'єр-міністер, який від 1971 року відвідав Москву з офіційною візитою, підписав декілька угод після переговорів з Рижковим, в тому числі угоди про захист довкілля в Арктиці, захист канадських капіталовкладень у Совєтському Союзі, попередження забруднення морських вод Арктики, попередження зловживання і розповсюдження наркотиків і про використання нуклеарної енергії.

У вівторок, 21-го листопада, Б. Малруні зустрівся з генеральним секретарем ЦК КПСС Міхаїлом Горбачовим і міністром закордонних справ СССР Едуардом Шеварднадзе.

Крім того, Б. Малруні допоможе відкрити Канадсько-совєтську ділову раду, члени якої мають надію укласти торговельні угоди зі Совєтським Союзом уже під час візити.

В інтерв'ю газеті „Ізвєстія" Малруні відзначив, що капіталовкладення канадських промисловців в СССР становитимуть понад більйон канадських долярів (850,000 ам. дол.) і ця цифра буде зростати.

Г. Ґерасімов підкреслив, що досі торговельні зв'язки між двома країнами носили в значній мірі односторонній характер. Совєтський Союз купував у Канаді пшеницю, а його експорт був незначним.

Кількість канадських фірм у Москві можна порахувати на пальцях, а кількість спільних совєтсько-канадських підприємств ще менша.

ВИСТАВКА ПРИСВЯЧЕНА Т. Г. ШЕВЧЕНКОВІ

Ню Йорк. — Тут в неділю, 26-го листопада ц.р., о 3-ій год. по полудні в Українському Інституті Америки, 2 Схід 79-та вул., буде відкрита мистецька виставка присвячена життю і творчості Тараса Г. Шевченка з нагоди 175-річчя з дня народження Кобзаря. Виставку влаштовує Наукове Товариство ім. Шевченка та Український Інститут Америки. Вступне слово на відкритті виголосить д-р Ярослав Падох, маестро Святослав Гординський говоритиме про пам'ятники Шевченкові, мґр Ярослава Ґеруляк — про образотворче мистецтво Шевченка. Виставка складатиметься з трьох головних відділів: мистецька творчість Шевченка, тематика Шевченка у творчості інших мистців та літературна творчість Шевченка.

У СВІТІ

ТИСЯЧІ ЛИВАНЦІВ ВІТАЛИ американського амбасадора до Ливану, Джана МекКарті, коли він приїхав щоби формально представити свої вірчі грамоти новообраному президентові Ливану разом з окремим листом підтримки від президента Джорджа Буша. Дипломати та політичні коментатори заявляють, що наступними будуть Франція та Альжирія, які підуть за прикладом ЗСА і підтримають новообраного президента Ливану Рене Моадвада. Ці потягнення ще сильніше відокремлять генерала Майкла Ауна, християнського військового провідника, який не визнає замирення, що довело до вибору парляментом нового президента Ливану. Всі ці останні церемоніяли відбулися в Іґдені у північній частині Ливану, яка знаходиться під контролею військових частин Сирії поблизу Зґгарти, родинного міста новообраного президента Р. Моавада.

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД ВИСЛОВИВ своє „крайне обурення" на ряд рішень, що їх минулого тижня прийняв Конгрес ЗСА супроти Китаю, серед них протест проти брутального здушення демократичного руху в Пекіні весною ц.р. Офіційне пресове агенство „Новий Китай" подало до відома про зустріч американського амбасадора Джеймса Ліллі з чинниками китайського закордонного міністерства та навели зауваження одного із урядників, в якому сказано, що „історичні факти доказують, що економічні санкції проти Китаю ніколи не зламали китайського народу". Американські санкції забороняють на два роки торговельну допомогу, затримку обезпечення для американських фірм, які ведуть торгівлю з Китаєм, і замороження експорту сателітів, гелікоптерів та ряду інших ядерних частин.

НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПЕРЕГОВОРАХ між Америкою та Японією осінню цього року, Америці прийшлось вислухати гостру критику і то від свого союзника. Японія вирішила сказати правду Урядові президента Джорджа Буша у формі доброзичливої критики-поради про те, чому економіка ЗСА починає втрачати престиж на світовому торговельному ринку. В першу міру треба підвищити рівень американського шкільництва, вложити куди більше фондів у наукові досліди, зліквудувати державний дефіцит і зробити інші драстичні заходи, щоби уможливити Америці поліпшити можливості індустріяльної конкуренції. Це відповідь Японії на постійні домагання Вашінґтону щоби Японія допустила більше закордонних інвестицій в свою економічну систему. Ціллю переговорів є зменшити постійну торговельну незбалянсованість, що є дратуючим чинником поміж двома найбільшими економічними потугами. Японці заявили, що ця критика це погляд їхнього уряду, який твердить, що проблеми американської економіки є глибоко закорінені у довголітньому нехтуванні невідповідального керівництва в американській індустрії та освітній системі.

У НЕДІЛЮ, 19-ГО ЛИСТОПАДА, Архиєпископ Ель Сальвадору обвинуватив членів військових з'єднань у вбивстві минулого тижня шістьох єзуїтських священиків. Архиєпископ Артуро Рівера Дамас, попередник якого Оскар Арнульфо Ромеро був підступно вбитий у 1980 році напасниками, яких пов'язують з правими смертними командами, заявив, що „велике підозріння у вбивстві священиків паде на членів військових з'єднань, або на їхніх близьких співробітників". Проповідуючи перед поминальною Службою Божою в сансальвадорській катедрі, Архиєпископ Дамас додав ще й те, що це вбивство „надало нашій каїні перше місце у варварстві". Ці завваги архиєпископа віддзеркалюють постійну ворожнечу між Католицької Церквою та урядом Ель Сальвадору.

200,000 ДЕМОНСТРУВАЛО В ПРАЗІ

Демонстранти дзвонять ключами.

Прага, Чехо-Словаччина. — У понеділок, 20-го листопада ц.р. на Вацлавській площі в столиці Чехо-Словаччини відбулася одна з найбільших демонстрацій за останніх 20 років.

Коло 200,000 тисяч демонстрантів домагалися свободи та зміни в уряді країни голосними викликами та багатомовними транспарантами, але партійні та урядові чинники вперто заявляють, що жодних політичних змін не будуть впроваджувати. Одначе чехословацький уряд мусів признати, що повіяло іншим політичним вітром у цій країні, бо тимчасово відложили офіційні відвідини новообраного провідника Східньої Німеччини Егона Кренца, які мали розпочатися у вівторок. Офіційне пресове агентство Чехо-Словаччини подало до відома, що „на базі взаємного узгіднення" відвідини відложено на неозначений час.

Переважаюча більшість демонстрантів — це молодь середньошкільники та студенти університетів, що, зібравшись на Вацлавській площі, почали прямувати до Градчаного замку, де приміщується бюро президента країни, з гучними викликами „воля", „вільні вибори" на переміну зі закликами про загальний страйк та „геть з Якешем". Дійшовши до мосту на ріці Влтаві, демонстранти зустрілися з сильно озброєними загонами поліції, яка заступила їм дорогу. Щоби не наражуватись на побиття та поліційну брутальність демонстранти завернули та упорядкованими колонами почали розходитись.

Західні дипломати та чехо-словацькі дисиденти твердять, що коли робітники долучаться до дисидентів, молоді та інтелектуалів, то це напевно спаралізує країну і приведе до упадку уряду. Подібні демонстрації відбулися також в інших містах країни, зокрема на півночі, де зосереджується гяжка індустрія: в Остраві, в столиці Словаччини Братиславі, а також в Брні. Мільош Якеш сказав, що організатори протестів і маніфестацій „хочуть створити хаос і анархію", а це „серйозно загрожує впровадженню потрібних змін і спрямовує соціялізм у небезпечну кризу з непередбаченими консеквенціями".

Не зважаючи на демонстрації, кабінет уряду одобрив засоби Комуністичної партії та її проводу, котрими вони послуговувалися у здушенні демонстрації минулої п'ятниці, коли поліція сильно побила багатьох демонстрантів, а одного вбила.

В АМЕРИЦІ

РИЧАРД ЧЕЙНІ, СЕКРЕТАР оборони ЗСА проголосив у неділю, 19-го листопада ц.р., що адміністрація президента Джорджа Буша обговорює пропозиції зменшення своїх військових сил в Европі. В травні ц.р. президент Дж. Буш пропонував редукцію військових сил ЗСА в Европі на 10 відсотків, вимагаючи від Совєтського Союзу зменшення військових сил в Европі на 54 відсотки. Нові пропозиції викликані проґресивними реформами в Східній Европі та різким зниженням бюджету Пентаґону на наступник рік. Це питання ще буде обговорюватися на зустрічі президента Дж. Буша з Міхаїлом Горбачовим в грудні ц.р.

ПІСЛЯ 14-ГОДИННИХ переговорів керівництво Боїнґ дійшло до згоди з представниками профспілки, яка закінчує страйк 57,000 робітників в дев'яти стейтах, що тривав 47 днів. Страйк почався 4-го жовтня та затримав виробництво найбільшого продуцента пасажирських літаків. Профспілки машиністів Боїнґу досягли збільшення платні, медичного забезпечення, оплати додаткових годин праці та покращання системи професійного росту.

СТЕЙТ АРКАНСО ДАВ дозвіл чотирьом приватним фірмам розпочати копання діямантів у єдиному кратері-парку, розсипища якого доступні для широкої публіки. Щороку туристи виносять звідти 1,400 деіямантів, а пошуками займається щорічно біля 78,000 відвідувачів, які платять державі всього 3 дол. за один день. Деяким пощастило віднайти дорогоцінне каміння вагою 40 каратів. Рей Шелл, 82-літній шукач діямантів, займався копанням впродовж 11 років. У 1981 році він знайшов 200 камінців, серед яких був один 6.07-каратовий ціною 60,000 дол. Він розповідає, що носив свої скарби у плястиковому мішечку та продавав їх за 10-100 дол. кожний діяментовим шукачам, які не могли знайти нічого. Починаючи від 1986 року, комерційне копання діяментів у цьому районі було зупинене та проголошене за нерентабельне. Минулого тижня 12-членна комісія схвалила експериментальні копання впродовж 10 тижнів, щоб встановити вартість діямантового розсипища. Деякі спеціялісти проголошують вартість кратеру-парку на 5 біл. дол., які можуть конкурувати із копальнями у Південній Африці.

В НЕДІЛЮ, 19-ГО ЛИСТОПАДА, вчені-астрологи зафіксували ясну точку світла на самому краю всесвіту. Світло випромінює об'єкт, який на думку вчених знаходиться найдалі від усіх у всесвіті. Нове відкриття зробили вчені д-р Доналд Шнайдер, д-р Мартен Шмідт та д-р Джеймс Ганн. Новий квазар відкриває перед вченими несподівані перспективи у вивченні космічної еволюції та встановленні віку нашого всесвіту. Подробиці нового відкриття будуть подані у грудневому виданні „Астрономікал Джорнал".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW, (202) 347-8631 (факс)

Subscription 1 year $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money-order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Святкують по-сталінськи

Як уже повідомлялося, 7-го листопада в столиці СССР, у столицях союзних республік та в багатьох великих містах совєтської імперії відзначалась 72-га річниця перемоги Жовтневої революції. Під час військових парад та офіційних демонстрацій у Москві, Харкові, Кишиневі та інших великих містах відбулися також демонстрації неформалів, які несли дореволюційні національні прапори, гасла і транспаранти, написи на яких засуджували комуністичний терор, штучний голод, репресії, революцію і навіть Леніна.

Для недосвідченого ока все відбувалося ніби так само, як і в попередні роки. Урядовці з трибуни так само бадьоро вітали своїх вірнопідданих, а колони, як і раніше бадьоро крокували й відгукувалися могутнім „Ура". Написи на їхніх транспарантах, як завжди, вітали Жовтневу революцію. А генеральний секретар Міхаіл Горбачов зі святкової трибуни кидав у народ: „Ми за соціялізм по Ленінові. Ідеали Жовтня — наші ідеали". Отже, незважаючи на доведення країни до економічного розвалу, незважаючи на терор проти власного народу, незважаючи на розкриття тисяч могил з останками жертв комуністичного терору, країна святкувала перемогу революції як важливе державне свято. Так це насвітлюється і в совєтських газетах, а демонстрації неформалів ніби підкреслюють, що демократизація таки поширюється.

Але ті совєтські читачі й телеглядачі, які вміють читати між рядками і навчилися бачити те, що сховане за лаштунками, побачили деякі відмінності цьогорічного святкування від святкувань у попередні роки.

Ось як розповідає про це відомий московський дисидент Олександер Подрабінек:

„Звичайні гасла 'Хай живе велика Жовтнева соціялістична революція!' несли звичайні вірнопіддані демонстранти, що життєрадісно крокували мимо звичайних чекістів, які стояли, як завжди у таких випадках, шеренгами між колон. Хіба що було цих молодих дужих чоловіків, з вільними від транспарантів руками, більше, ніж звичайно, але стояли вони як завжди так, що кожен, хто поруч, дивиться в різний бік...

Незвичайними цього року були деякі заходи охорони Красної площі. В останні роки після закінчення демонстрацій на площу міг зайти будь-хто. 7-го листопада цього року Красну площу охороняли аж до 4-ої години по полудні. Після закінчення демонстрації, близько полудня, з вулиць, дворів і провулків, що примикають до Красної площі, вивели вояків, зодягнених зовсім не в парадну форму. За свідченням очевидців, їх було не менше, ніж два полки, частина з них озброєна автоматами. Вслід за ротами ішли вояки зі складеними ношами. До чого готувалася влада? Чи не збиралися вони так зустріти колону неформалів, які в той ранок демонстрували біля стадіону 'Динамо'? Однак неформали до центру Москви не дійшли, а після зняття міліційного оточення з Червоної площі, люди простежили і з'ясували, що була це зовсім не міліція, а військовослужбові дивізії внутрішніх військ імени Дзержинського, розташованої під Москвою".

Як відомо, так охороняли Красну площу під час парад за часів Сталіна. Отже Кремль врахував досвід попередніх років, щоб в такий спосіб сприяти успіхові перебудови.

Степан Женецький

ТРЕБА СКЛИКАТИ ДРУГИЙ НЮРНБЕРЗЬКИЙ СУД

Серед лібералів і осіб політичного напряму в Америці (а й цілого західнього світу), є багато визначних журналістів, політиків, торгівців-бизнесменів, які йдуть на всяку догоду Совєтському Союзові, пишуть прихильні для СССР статті в часописах і журналах, видають книжки із захопленими похвалами Москві, спішать з більйоновими позиками щоб рятувати від банкрутства совєтську економіку тощо. Голосною стала заборона державним секретарем Джеймсом Бейкером виголосити промову заступникові дорадника в справах безпеки през. Буша, Робертові Гейтові, доброму знавцеві московсько-совєтських відносин про сучасний стан у СССР, щоб його критичними заввагами не пошкодити добрим американсько-совєтським стосункам. На щастя, находяться серед американців, як і серед інших західніх народів, журналісти, політики та впливові одиниці, не збаламучені усмішками і обіцянками президента СССР Міхаіла Ґорбачова, які добре пізнали кремлівські затії та знають їхнє злодіяння проти поневолених ними народів та взагалі проти людства.

Одним з багатьох таких американців, які добре пізнали совєтський режим та їхні чорні діла проти гуманности є відомий американський синдикований журналіст, статті якого появляються у багатьох американських впливових часописах, Патрик Бюкенен. Він знаменито визнається у поповненнях злочинах совєтського уряду і часто їх гостро засуджує у своїх статтях. Цей визначний американський журналіст дуже прихильно ставиться до визвольної боротьби українського народу та часто друкує корисні для українців статті у великих американських часописах.

У почитному американському щоденнику, „Ню Йорк Пост", з неділі, 29-го жовтня ц. р., появилася знаменита стаття Патрика Бюкенена, у якій він пише, щоб покликати Нюрнберзький Суд ч. II, на якому треба оскаржити Москву за всі злочини, що їх вона вчинила від часів Леніна.

Починає він цю статтю згадкою про те, що коли Міхаіл Ґорбачов відвідував Фінляндію і проходив по вулиці фінської столиці, Гельсінки, то фінляндські патріоти, протестуючи проти „височайшого" московського гостя, підносили таблиці з написами: „А що буде з нашою Карелією?" Карелія, — це одна з совєтських республік, заселена фінляндцями, яку Москва загарбала від Філяндії війною в 1939 році.

Напад на вільнолюбну, демократичну Фінляндію в 1939 році, був клясичним прикладом воєнного злочину, за який Москву ніколи не покликано до відповідальности. Настав час, — пише один католицький науковець, — щоб світ наново повернувся до Нюрнбергу — до міста, де судили 12-річне варварство німецьких гітлерівських злочинців, — щоб поставити перед судом історії злочинців, московських комуністичних, живих і мертвих, які протягом 70 років творили жахливі злочини проти людства.

А якщо Ґорбачов, — пише цей американський журналіст, — направду засуджує ці злочини, то він повинен допомогти у їх виявленні. Це саме повинні зробити також інші чесні росіяни. (Питаємо Бюкенера: скільки тих „чесних росіян" є на світі? — СЖ). Мільйони помордованих росіян (найменше — СЖ), а також українців (найбільше — СЖ), балтійців, поляків, мадярів, юґославів, кличуть зі своїх могил, щоб про них так само пам'ятали, як пам'ятають про помордованих жидів німецькими гітлерівцями.

А список московських совєтських злочинів починається від Владіміра Ілліча Леніна, який знищив єдину демократію у Москві, яка там за всі часи існувала. Леніна режим прийшов до влади почерез кроваву купіль, за допомогою масових вбивств і злочинів проти людства, як це вірно ствердив ректор Московського державного університету Історії і Архівів, Леон Арон, в журналі „Коментари".

П'ять тижнів після перевороту, архітерорист Ленін сказав, що „мораль була вповні підчинена інтересам клясової боротьби", при допомозі державного терористичного інструменту, яким була ЧеКа (тепер КГБ).

Далі історія Совєтського Союзу проходить до льоху в Екатеринсбурґу, де на приказ чекіста Якова Свердлова — цар, цариця, доньки і син — були постріляні і поколені багнетами. Сьогодні це місто, де росіяни доконали такий жорстокий злочин, носить назву вбивці: Свердловськ!

Нюрнберґ ч. II, повинен докладно встановити, скільки людей загинуло за час насильної колективізації сільського господарства і скільки померло голодовою смертю під час голокосту-голодомору в Україні в 1932-1938 роках, за прикривання якого Волтер Дюранті з часопису „Ню Йорк Таймс" отримав нагороду Пуліцера?

Нюрнберґ ч. II, повинен викрити всі криваві чистки, які проходили в комуністичній Москві, а не тільки знищення злочинців таких, як Ґригорий, Євсеєвіч, Зінов'єв, Лев Борисович Каменєв і Ніколай Івановіч Бухарін. Зінов'єв був подав, що в 1918 році зліквідовано біля 10 мільйонів людей. Бухарін назвав розстрілювання людей „методою чинення комуністичної гуманности із людського матеріялу в комуністичній епосі".

Інший американський журналіст Ралф Ройко на-

(Закінчення на стор. 3)

Н. Осока

СОВЄТСЬКИЙ ІСТОРИК ПИШЕ ПРО УКРАЇНІЗАЦІЮ

Протягом останніх двох років українська телевізія, преса і радіо часто поверталися до дискусій про функціонування в республіці української мови. Особливе зацікавлення громадськости викликає українізація 1920-их—30-их років, бо совєтська історіографія цю тему обходила мовчанкою. З поширенням гласности окремі історики почали досліджувати національну політику Комуністичної партії. Одне з таких досліджень опубліковане в „Українському Історичному Журналі" ч. 3 за 1989 рік під рубрикою „Маловідомі сторінки історії", де київський історик В. Лозицький на основі совєтських архівних джерел простежує діяльність ЦК КП(б)У та уряду України в 1920—30-их роках.

Відразу ж після революції Ленін проголосив повну рівність усіх націй на рідну мову і підготував документ „Про совєтську владу на Україні". В документі сказано:

„Члени РКП(б) на території України повинні на ділі проводити право трудящих мас учитися й розмовляти в усіх радянських установах рідною мовою, всіляко протидіючи спробам відтіснити українську мову на другий план, прагнучи, навпаки, перетворити українську мову в знаряддя комуністичної освіти трудових мас. Негайно ж повинні бути вжиті заходи, щоб у всіх радянських установах була достатня кількість службовців, які володіють українською мовою". (Цитату автор взяв із книги „КПРС в резолюціях і рішеннях з'їздів, конференцій, пленумів ЦК" — Київ, 1979, стор. 20).

Очевидно, що Ленін перш за все дбав про комуністичне виховання українськомовного населення. Та все ж в резолюції VШ конференції „Про совєтську владу на Україні" він передбачив спеціяльні закони, які мали забезпечити вживання рідної мови в усіх державних установах України.

Проте комуністичних лідерів в Україну присилали з Росії. Вони та їхні прислужники з місцевого партапарату всіляко намагалися довести, що українська мова є мовою селян і тому вона не може вважатися повноцінною. Отже доцільніше, мовляв, користуватися високорозвиненою російською мовою. Цю теорію обстоював другий секретар ЦК КП(б)У Д. Лебідь, який проголошував, що для комуністів-інтернаціоналістів національне питання не повинно існувати. У статті „Деякі питання партійного з'їзду" Лебідь писав: „Наша партія зобов'язана в українських умовах перевірити, чи дає українська мова можливість прискорити культурний процес в українському народі, особливо в селянстві як відсталому, чи вона гальмує цей процес..." Він переконував, що українізація робітників є заходом реакційним, бо від вищої культури міста повертає робітників до нижчої культури села.

Цю політику Лебедя та його прихильників було скритиковано в газетах, на зборах тощо. З особливо гострою критикою цих поглядів виступили М. Скрипник, В. Затонський та О. Шумський. Вони публікували статті, виступали на конференціях, з'їздах, доводячи, що не може одна культура бути вища, а друга нижча. Крім того, вони намагалися залучити до управління якомога більше представників корінного населення. В той час українці становили 80 відсотків усього населення республіки. Представники інших національностей на території України становили лише 20 відсотків. Але в органах совєтської влади в Україні було 95 відсотків росіян чи зрусифікованих представників інших народів. Отже представники влади були зацікавлені у збереженні російської мови. Тому вони оголосили українізацію „петлюрівщиною", „контрреволюцією" і всіляко саботували її здійснення.

Та все ж уряд України 1923 року проголосив два декрети 27-го липня і 1-го серпня. В декретах передбачалося в першу чергу провести українізацію шкільно-виховних і культурно-освітніх закладів, поступово впроваджувати українську мову в установах. Особливу увагу звертали на вивчення української мови молоддю, яка незабаром мала прийти в державні та господарські установи. На 1924-25 навчальний рік було видано 5 мільйонів підручників. Збільшилось число українських газет.

О. Шумський, який від 1924 до 1927 року очолював народний комісаріят освіти в Україні, застерігав, що в поняття українізації вкладається вивчення української мови й культури, а не перетворення будь-кого в українську національність. Але водночас він наполягав, щоб повний перехід на українську мову в діловодстві було прискорено й закінчено до 1-го січня 1926 року. Була створена комісія на чолі з секретарем ЦК В. Затонським. До комісії ввійшли М. Скрипник, В. Чубар, Л. Каганович, О. Шліхтер, М. Попов, О. Шумський та інші партійні і державні діячі.

Найбільш помітні успіхи в українізації були на Київщині, Поділлі, Волині, але в цілому по республіці справа посувалася повільно. Партійні керівники почали звинувачувати О. Шумського та його прихильників в намаганні форсувати процес українізації. Однак, зазначає автор статті, ця критика не була справедливою. Та й походила вона від міщан та партійних бюрократів, котрим відмовляли у високих посадах через їхнє незнання української мови.

Починаючи з 30-их років процес українізації був не лише загальмований але й швидко зведений нівець. Приводом до цього стала спроба української інтеліґенції допомогти в культурному розвиткові українському населенню в інших реґіонах совєтської імперії. Як свідчить совєтська статистика, за межами України тоді проживало 6.5 мільйона українців. Найбільші поселення були на Кубані, в Курській та Воронізькій губерніях, на Далекому Сході та в Туркестані. Треба

(Закінчення на стор. 4)

В Івано-Франківському відкрили братські могили

У листі з України з 30-го жовтня 1989 року пишуть:

„...На початку вересня ц. р. пішла чутка, що у передмістях Івано-Франківська знайдено могили помордованих і розстріляних у 1940 і 1941 роках. Колись там стояв ліс з глибокими ярами. Ночами там проводили свої чорні справи недолюдки. Хтось чув зойки, постріли, хтось і бачив. Знайшлась людина, котра тоді була дев'ятилітньою дитиною, а тепер показала ти місце, помилившись всього на п'ять-десять метрів. На місці ліса і ярів тепер чисте поле, дерева викорчовані, яри засипані, зрівняні. Потомки вамперів цією землею наділяли міщан городами, дачами. Але безстрашний свідок зупинив злочинну руку, підняв громадськість проти подібного святотацтва. Почалися розкопування під еґідою 'Меморіялу' і 'Руху'. Покищо розкопано три братських могили. Знайдено порозбиваних, знівечених і стріляних 530 черепів, з котрих близько 100 — жіночих. У їх числі 16-ти річної дівчини з містечка Войнилова, матері з маленьким дитятком. Поскручувані дротом, шнурками, з поламаними ребрами, хребтами. Розкопано тільки три могили. Весною наступного року розкопки будуть продовжуватися. Знайдено там же й останки розстріляних солдатів, щоб не було зайвих свідків, руками котрих замордовані жертви. Щось беспрекладне в історії народів усіх часів.

Вчора, о 10-ій год. ранку почалися перезахоронення останків. Назвати суху цифру 100,000 присутніх — це означало б не сказати нічого. З церковними хоругвами, хрестами, прапорами, терновими вінками люди йшли днями, добами. Хіба тільки у вас (в Америці) я бачив таку кількість авт відусіль, хто тільки знав і міг приїхати.

Велика вежа зроблена з високих грабів. Висить два прапори: державний — союзний та республіканський, а на самій верхівці синьожовтий. На двох березових стовпах безперервно два дзвони сумно кличуть до того місця живих. Споруджено величавий іконостас, покритий вишиваними рушниками, обрусами. Перед іконостасом величавий хрест з розп'ятим Ісусом. Над кожною ямою стальні хрести оплетені терном.

Потужні гучномовці на кілометри розносять звуки. Оголошують, що Служба Божа проводитиметься тільки греко-католицькими священиками. Розкладають мікрофони перед іконостасом. Обабіч стоять рідні замордованих. Підходять у ризах 22 священики на чолі з о. Василишиним. Кожний з них відспівує якусь частину Служби. Зведений хор співає. Дзвони не перестають жалібно стогнати. Плач, зойк, глибокі молитви. Які нерви треба мати, щоб не заплакати? Згадують усіх, чиїми кістками засіяні стратні дороги у Сибір. Хто спочив у вічній мерзоті, у тайзі, тундрі, степах Казахстану, Мордовських лісах. Згадують тих, хто пройшов ці голгофти і повернувся на рідну землю, хто ще й досі блукає 'по отечеству'...

Отець Василишин називає речі своїми іменами, визначаючи яничарські функції тих, на чиїх руках-кров людей, віддаючи належне юдам, фарисеям та нинішнім хамелеонам, перевертням, наймитам. 'Клянемось', — гримить, здається, від Збруча до Карпат, від Басарабії до пінських болот. Стогне Дем'янів Лаз. Плачуть діти та онуки жертв його. І — це уявіть, — тільки початок. Решта могил чекає прийдешньої весни. Чекають своєї черги і замуровані в льохах у центрі міста. Ще одна сторінка жахлива історії, котра веде свій початок від так званої золотої осені 1939 року...

Уже заходило сонце. Люд почав розходитися, а молоді люди засипали в скринях останки в трьох глибочезних ямах"...

Богдан Стельмах

Стрілецькі могили

Стрілецькі могили понищено вщент.
Лупали, копали, валили, палили...
Лиш де-не-де хрест, де-не-де монумент —
І все — пропадають стрілецькі могили.

А там українські стрільці січові —
Палкі „усусуси" — юнацтво безусе...
Франкові сини, його мрії живі...
Прости нам за них, милосердний Ісусе...

Біліли фігури в зелених полях,
По білих містах цвинтарі зеленіли.
В блакитне із жовтого жайворон-птах
Щороку про наші співав Термопіли.

„Чужинче, скажи Україні, що ми
Наказам її були вірні до скону..."
Могила роздертими стогне грудьми.
І нікому стати в її оборону.

А ти, ґвалтівнику безрадних святинь,
Господаре й рабе страшної руїни,
Спинися, лопату іржаву відкинь, —
Тут впали за волю сини України.

Тут наша історія, слава і честь,
Тут нашої долі покривджені мощі.
Народе полеглий, числа тобі несть!
Народе живущий, нема тобі прощі!

Бо хто ми, бо що ми без рідних могил? —
Ставище безводе, пташище безкриле,
Румовище храму у хаосі брил...
Вернім Україні стрілецькі могили!

Без них наша пам'ять достоту, як мрець,
Як небо беззоре, як море безхвиле,
Таж он Симоненко, Тютюнник, Блиснець —
Насипмо над ними стрілецькі могили.

Без них наша совість, як той боягуз,
Що страхом життя своє в'яже безсиле.
Таж он Івасюк, Миколайчук і Стус —
Насипмо над ними стрілецькі могили.

Над кожним, хто правди шукав у вогні,
А їх — легіони, і їм — не простили,
Над кожним сьогодні, в ці праведні дні,
Насипмо високі стрілецькі могили...

Щохвилі комусь уривається шлях.
То дай мені, Боже, — як з праху і пилу
Обернувся знов я на пил і на прах,
Щоб діти і внуки в родинних краях
Звели наді мною стрілецьку могилу.

„Ленінська молодь" 14-го жовтня 1989

Володимир Трембіцький

СТАНОВИЩЕ ДО ПРОПОНОВАНОГО УКРАЇНІЗОВАНОГО ПРАПОРА УССР

II.

Знаменитий еляборат професора С. І. Білоконя про козацькі прапори чи реґалії із підкресленням барви як панівної в XVI—XIX століття, мало б свій сенс в українізаційному процесі прапора УССР (по-новому), коли б у прапорі УССР червона барва дійсно була відтінком з козацької доби малинового кольору.

Цей кольористичний варіянт можна би взяти по уваги. Сподівання такого факту в прапорі УССР зовсім себе не виправдовує, бож всі прапори республік СССР мають стандартно, в певній їх частині, тавро червоного „революційного" кольору із всесоюзного прапора СССР. Це є колір темнішого червоного відтінку й не має ніякого пов'язання із козацькою малиновою барвою. Кинута теза С. І. Білоконя про малиново-червоний колір в прапорі УССР була зформована навмисне із завданням знайти в цій ситуації хоч якоїсь „українськости" прапора УССР. У цьому випадку не має ніяких підстав до українськости прапора прямо тому, що в публікаціях про прапори Об'єднаних Націй прапор УССР має інший зміст: (The Flag Book of the United Nations, New York, 1963, p. 35 (Ukrainian SSR), червоний прапор представлений як: „союз всіх народів", а синку як символ „вічної дружби українського та російського народів". В інших книжечках про прапори СССР-це синя барва це: „символ боротьби українського народу в добі Козаччини проти панської шляхетської Польщі", а червоне як: „знам'я революції в Росії від XVI століття".

Коли за працею Максиміляна Плечка: Державний Устрій України (короткий Курс української „гетьманської" історії), Берлін, 1941, ст. 31, синя барва у відміну на прапорі УНР із 1918 року прийшла в Україну від шведського синього прапора із жовтим хрестиком чи левом, (після прямої дискусії на цю тему короля Карла із гетьманом І. Мазепою, прийшов наказ гетьмана негайно пошити синьо-жовті прапори), то таку „єресь" подати нині в Києві було б „злочинним" зворотом в сторону доби Мазепи 1708-1709 років.

Ось тому найновіше пояснення блакитів прапора УССР є як природного кольору неба чи навіть Дніпра (зовсім новий винахід пояснення). Це може удостойнитися в УССР, але й лише як народне розуміння кольорів, що недавно представив у (дітройтських) „Українських Вістях" ч. 38, за 1-ше жовтня 1989 року проф. П. Одарченко, який в „народньому аспекті" розуміння наших національних кольорів прийшов до неправильного ствердження, мовляв, жовто-блакитний прапор — це українців Придніпрянщини, а синьо-жовтий для Галичини, не знаючи, що власне в Києві прийшло до узаконення нашого синьо-жовтого прапора вже у березні 1918 року, а щойно в листопаді 1918 року в ЗУНР.

Коли мова про триколірність нашого державного прапора в новому варіянті, ясно хіба схваленому варіянті новою самостійною суверенною державою, то такий прапор можна б створити в хронологічності діб трьох наших державностей: Київської Руси, — як золотої доби імперії із золотим тризубом, козацько-гетьманської у малиново-червоному виразі, та 1917/20 років, синьою чи точніше темноблакитною барвою.

У такому проєкті можливе усуцільнення трьох основних періодів імперії Руси-України, від яких прийшов в 1918 році до нової держави Володимира Великого та Святого тризуба із хрестиком як символу ось зараз 1000-ліття Хрищення Русинів-Українців. (Тут треба поґратулювати РУХ-ові в Києві за покладення в тризуб як знамено РУХ-у хрестик в пошані до 1000-ліття Християнства Руси-України та із перспективою можливости прийняти хрестиковий тризуб у наш державний герб УНР 1918 року, який став би знаменом старої християнської нації від Володимира Великого Святого до наших днів. На цю тему існує цінна наукова праця: „Хрест в українських державних інсиґніях — на гербах та прапорах в 1918-1920 рр. („Богословія", т. XIVIII, кн. 1-4, вид. Укр. Бог. Т-ва, Рим, 1984, ст. 139-163).

Признати динамітський варіянт, як для нового прапора УССР, було б нічим іншим, як визнання національної автономности народу 1917 років із... протекторатом (зверху) російського совєтського прапора, або во ім'я Жовтневої пролетарської „червоної революції", яка не мала ніякого пов'язання із Українською Національною Революцією, плятформою якої була українська самостійницька ідеологія за Української Центральної Ради із символікою спершу жовто та блакитних кольорів, які в державному аспекті (у 1918 році) дістали законне оформлення темноблакитного-золотаво-жовтого прапора, який досі нас єдино репрезентує на батьківщині та перед державними народами світу. Цей прапор має своє державно-правне, солідне й геральдичне оформлення у всіх нюансах. Точніші інформації в цій справі викладені в особливому науковому еляобраті „The Ukrainian National Colors from medienal to the Present Time" (Almanach of the U. N. A., New Jersey — New York, 1986, pp. 55-66), який три роки тому опрацював автор цієї аналізи прапорної проблеми.

Кінець.

СЕНАТ ВІДКИНУВ СКАСУВАННЯ медичного забезпечення населення старшого віку, яке охороняє 33 мільйони осіб від катастрофічних видатків. Це значить, що надалі є в силі старий закон медікер. Хоча обі палати хочуть відкинути додатковий податок, Палата Репрезентантів хоче скасувати цю програму цілковито, а Сенат хоче зберегти покриття коштів за перебування пацієнтів у лікарні. Сенатори республіканці Джон МекКейн з Арізони та Боб Дол з Кензасу закликають до компромісу. Адміністрація президента Джорджа Буша ще не зайняла виразного становища у цьому питанні, хоча минулого року сильно підтримувала програму медікер.

„Ґренджа-Донський — провідна постать модерної карпато-української літератури"

Під таким заголовком подано в програмі 21-ої конвенції Американської Асоціяції для Розвитку Слов'янських Студій (American Association for Advancement of Slavic Studies) панель, в якому взяло участь кілька наших професорів-доповідачів, щоб представити письменника та його творчість.

Конвенція відбулася 2-5 листопада ц.р. в готелі Палмер Гавз в Чикаго, куди з'їхалися сотні членів Асоціяції, щоб прослухати сесії на різні теми протягом чотирьох днів. Між ними було багато українських науковців із Америки та загрaниці, які брали участь в різних панелях.

„Повних" українських панелів, таких де всі доповіді були з українською тематикою і читали їх українські промовці, було три. В перший день конвенції був панель на тему „Експресіонізм в мистецтві Совєтської України", якого координатором був проф. Богдан Рубчак (Університет Іллиной — Чикаґо), а доповідачами проф. Мирослава Мудрак-Ціськевич (Університет Стейту Огайо) та проф. Романа Баґрій (Йорк університет, Канада). Другий панель на тему „Тарас Шевченко: 175-та річниця — Сприймання творів поета" відбувся в третій день. Тут координатором був проф. Леонід Рудницький (Ла Саль Університет, Філядельфія), а доповідали проф. Юрій Грабович (Гарвард), проф. Анна Маколкіна (Університет Торонто, Канада) та д-р Соломея Павличко (Українська Академія Наук УССР). Дискутантом був проф. Максим Тарнавський (Університет Торонто, Канада).

Панель про творчість В. Ґренджі-Донського відбувся також у третій день конвенції. Організатором його була знову проф. Олена Шанко (Джон Керолл Університет, Клівленд), яка оце вже четвертий раз підготовила панель, щоб ознайомити американських науковців з творами письменника. Вона виступала вперше в 1986 році на 18-ій конвенції цієї Асоціяції в Ню Орлеансі з доповіддю на тему „В. Ґренджа-Донський і його поезії для дітей". Наступного року, на 19-ій конвенції в Бостоні знову приготувала доповідь на тему „Закарпатські казки Ґренджі-Донського", а минулого року в зорганізованому нею панелі на 20-ій конвенції в Гонолюлю прочитано вже дві доповіді про письменника. Цього року темою всіх доповідачів (їх звичайно є три і один або два дискутанти) було життя письменника і його творчість.

На світлині: (Зліва) Проф. Леонід Рудницький, проф. Василь Маркусь, проф. Олена Шанко проф. Дмитро Штогрин, проф. Богдан Чопик

Координуючи цьогорічний панель, д-р Шанко запросила до участи чотирьох професорів і тим дала можливість краще й глибше представити письменника, ту „провідну постать модерної карпато-української літератури".

Першим доповідачем панелю був проф. Василь Маркусь (Університет Лойоли, Чикаґо), якого доповідь була на тему „Політична ідеологія Ґренджі-Донського", де він представив образ політичного діяча, окреслюючи його політичні погляди, які ним керували в тих тяжких і скомплікованих обставинах, в яких письменник проживав і творив. Політичну ідеологію і діяльність розділив на чотири періоди — перший від І-ої Світової війни до 1926 року, другий у 1927-29 рр. (період видавання журналу „Наша земля"), третій від кінця двадцятих років до 1944 року і четвертий від 1944 року до кінця життя. Підкреслив, що ця тема варта більш детальних студій.

Проф. Богдан Чопик (Університет Юти) у своїй доповіді „Поезія Ґренджі-Донського" показав Ґренджу-Донського як поета-романтика, навівши кілька гарних цитат з його поезій та поем. Проф. Дмитро Штогрин (Університет Іллиной-Урбана) в доповіді „Проза Ґренджі-Донського" подав аналізу його прозових творів. Проф. Леонід Рудницький, як дискутант панелю, висловив свої критичні думки і зауваги щодо прочитаних доповідей, викликаючи коротку дискусію.

Після сесії я мала нагоду кілька разів розмовляти з д-ром О. Шанко. Пригадали ми нашу минулорічну зустріч в Гонолюлю і гарні, цікаві дні, які провели разом. З її розмови я довідалася, що вона вже тепер робить нові пляни для панелів наступних конвенцій. Пляни цікаві, хвилюючі, і я ними захоплена — та про них ще тепер не час говорити.

Її зацікавлення і охота до організації майбутніх панелів наповняє мене щирою вдячністю до неї, вдячністю не тільки за її працю, але й за те, що вона своїми стараннями і щиро-сердечним ставленням мене підкріплює на силах і інспірує до дальшої праці над остаточним завершенням мого життєвого проєкту — до видання творів мого незабутнього батька.

Зірка Ґренджа-Донська

В Дітройті...

(Закінчення зі стор. 1)

Управа приступила до праці в Ювілейному 1989 році. Крім основного завдання придбати принайменше призначену квоту нових членів, Округа вложила багато праці в підготову та господарське переведення гостинних виступів українських мистецьких ансамблів з Польщі: „Ослав'яни" 1-го квітня, а Український Камерний Хор 30-го вересня ц.р. Головною подією в Окрузі цього року було святочне відзначення 95-ліття УНС, яке відбулось 29-го липня 1989 року на літній відпочинковій оселі „Діброва" біля Дітройту. До успішного виконання усіх цих завдань причинились: екзекутивний містоголова д-р О. Серафин, містоголова І. Прийма, скарбник Я. Базюк, О.У. Марущак, Р. Дигдало, С. Федик, З. Василькевич, В. Папіж, С. Віхар, Й. Постоловський, д-р А. Слюсарчук, Д. Кошильовський, П. Залуга та Р. Лазарчук. Крім цього складу Окружного Комітету, на подяку заслуговують також Володимир Дигдало, Галина Татарська, Галина Папіж, Марія Базюк, Анна Кошильовська та Мотря Постоловська.

По відчитанні звіту покійного голови О. Марущак попросила до слова д-ра І. Флиса, який розпочав свою доповідь спомином про покійного св. п. Р. Татарського, про його заслуги і осяги, як головного радного, голови Округи, секретаря-організатора понад 1,000 нових членів та господаря взірцевої 31-ої Конвенції УНС — все це разом із його відомими заслугами для громади і народу, запевнить йому належне місце в історії УНС і України.

В дальшому д-р І. Флис представив повний образ багатогранної дільности УНС. Майно УНС постійно зростає і осягнуло вже суму 64,043,000 дол. Зростає пересічна висота забезпечення на особу, осягаючи суму 7,000 дол. Але в той час великі осередки українського поселення в ЗСА, як Філядельфія, Чикаго, Дітройт і Піттсбурґ до кінця вересня ц.р. осягнули тільки приблизно 50% призначеної для них квоти нових членів. І це тоді, коли недавно введенні зміни в обезпеченевих програмах відкривають багато нових можливостей, користей та вигод для забезпеченої особи. Існує широкий вибір, почавши від запезпечень платних одноразово на ціле життя до платних протягом цілого життя. Є теж термінові на високі суми за низьку ціну, які можна змінити на постійні. З бігом часу для кожного члена зростають обезпеченеві резерви, які дають право отримати дуже вигідні позички від УНС на тільки 4%.

При цьому нам треба завжди пам'ятати, що УНС завдяки своїм пресовим органам, важливим публікаціям, стипендіям студіюючій молоді, дотаціям та допомогам, відігравав і дальше сповняє першорядну ролю в житті діяспори та в ширенні правди і в обороні прав України. Сама тільки доплата до нашого щоденника і тижневика виносить 735,000 дол. річно. Тому наш Союз мусить зростати. Наша мета лишається незмінною, але нові часи і нові обставини вимагають від нас шукати нових шляхів, нової тактики в організуванні нових членів. Крім дотеперішньої мережі заслужених секретарів, нам треба наладнати мережу молодих ліцензіонованих організаторів.

Після доповіді предсідника, яку присутні прийняли зі захопленням та вдячністю, вив'язалась оживлена дискусія. Наша Округа дістає квоту придбання нових членів на основі 20-ох Відділів, але деякі з них, як, наприклад, Джексон, існують в малих містах, де вони є єдиною організованою українською групою, але можливостей придбати нових членів таки нема. Для добра Союзу професійні і ліцензіовані організатори дуже побажані, але треба мати на увазі, щоб їхня винагорода за нових членів не перевищувала нових членів. Багато уваги присвячено справі недалекої 32-ої Конвенції УНС. Серед членського загалу ширяться побажання, щоб в майбутньому знайти можливість обниження конвенційних видатків, а осягнені заощадження призначити на збільшення союзового вкладу на українські потреби. В дискусії взяли участь: д-р А. Слюсарчук, О. У.Марущак, А. Закала, Д. Кошильовський, Я.Базюк, К. Назарк та Р. Куропась.

На закінчення нарад предсідник О.У. Марущак подякувала д-рові І. Флисові за доповідь та за вичерпні відповіді на поставлені питання і попросила всіх присутніх до вечері.

Треба...

(Закінчення зі стор. 2)

писав, що НКВД вбило і закопало в масовій могилі Кучино, біля Мінська коло 300,000 людей, а на Вкраїні, біля Києва, відкрито другу масову могилу, де також НКВД вбило і поховало від 200,000 до 300,000 людських жертв. Якщо з'єднання Ес-Ес Гітлера називають кримінальною організацією, то чому не називають кримінальною організацією совєтське НКВД? — цілком вірно запитує Бюкенер.

У книжці „Сталінські секретні війни", граф Ніколай Толстой пише, що коли німецькі війська вступили в Україну, то там застали тюрми в крові. У війні, у своєму знущанні над політичними в'язнями в концтаборах в ҐУЛаґах, як Колима і Воркута, Сталін був прикладом для Гітлера.

Цілий світ повинен знати, — пише Роберт Конквест, — що Україна, в якій Москва організувала політичний голост-голодомор у 1932-1933 роках, це був один великий Освєнцім.

У Нюрнберзькому суді ч. ІІ, будуть обороняти людей, які загинули в московських комуністичних голокостах.

Настав час, — закінчує свою статтю Патрик Бюкенен, — щоб світ повернувся назад до Нюрнбергу і поставив перед суд історії московських злочинців, — живих і мертвих, — які чинили і далі чинять уже понад сім десятиліть злочини проти людства.

Так, треба повернутись до Нюрнбергу і закінчити розпочату працю там і поставити всіх вбивців перед суд справедливости.

Совєтський...

(Закінчення зі стор. 2)

було посилати туди українських викладачів, учителів, українськомовні підручники і газети. Але це не сподобалося урядові Кремля, тому в грудні 1932 року до ЦК КП(б)У прийшла телеграма за підписом Сталіна і Молотова, в якій рішуче засуджувалась українізація. Після того все повернулося в зворотному напрямку. Вже до осени 1933 року всі видання і школи в українських поселеннях були переведені на російську мову. Не забув Сталін і про Україну. Він знову почав присилати партійних керівників з Москви, а ті негайно взялися переводити діловодство на російську мову. Почалися безпідставні звинувачення в націоналізмі і репресії. Одним з перших був звинувачений активний прихильник українізації нарком освіти Української ССР М. Скрипник, який врешті застрелився 7-го липня 1933 року.

О. Шумський почав вимагати відкликання Каґановича з України, як тимчасової людини, котра неспроможна очолити українізацію. В результаті сам був відкликаний спочатку до Ленінґраду, а потім до Москви, де в травні 1933 року був заарештований і засуджений до 10-ти років ув'язнення. Вичерпавши всі спроби реабілітації, Шумський також покінчив життя самогубством у 1946 році. Покінчив самогубством і П. Любченко у 1937 році. Кількох інших членів комісії по українізації — С. Косіора, В. Чубаря, В. Затонського, Н. Голода, А. Хвилю та М. Чувиріна — розстріляли. Проаналізувавши архівні джерела, Лозицький встановив, що репресії почалися за прямою вказівкою Сталіна.

В. Лозицький підсумовує, що завдяки рішучому й цілеспрямованому втіленню українізації в 20—30-х роках була підготована основа для дальшого розвитку української мови. Активістів її було репресовано і страчено, але їхній вклад у збереження української мови й культури надзвичайно великий і важливий, бо вони домоглися, що українська мова „вперше за свою історію здобула не лише визнання, а й стала мовою державного управління, широко розвинутої преси, художньої літератури, початкової, середньої і вищої школи, театру, науки і техніки, виробничої і громадської діяльности".

Підвищення в ранзі

Е. Дубик.

Редінґ, Па. — Едвард А. Дубик був підвищений до ранги підпоручника в армії ЗСА після закінчення військового вишколу в Школі кандидатів на старшин армії у Форт Беннінґ, Джа.

Е. Дубик вступив до військових резервних частин у жовтні 1988 року до 330 інженерського батальйону в армійському центрі резерв північної Пенсильванії у Ворчестері. Бойовий військовий вишкіл закінчив у Форт Дикс, Н. Дж. По професії Дубик є інженером і працює в Департаменті транспортації Пенсильванії, де займає позицію виготовлювача плянів будови доріг. Середню школу закінчив у 1978 році, а студії інженерії закінчив на Пенсильванійському університеті в 1984 році, спеціялізуючись у будівельній технології.

Молодий підпоручник — це колишній учасник сумівських таборів, як і танцювальних таборів Роми Прийми-Богачевської. Від 1985 року він є членом танцювального ансамблю „Волошки" у Філядельфії. Родина Дубиків і Едвард є членами 48-го Відділу Українського Народного Союзу.

Розпочався...

(Закінчення зі стор. 1)

нше-більше зв'язаних із спілкуванням українців закордоном із земляками в Україні. Переважала думка про корисність таких зв'язків, підкреслено пріоритети, у яких ділянках їх переводити (допомога жертвам Чорнобиля, співпраця з молоддю, культурно-мистецькими групами, спільні підприємства тощо). Обмін думками був дуже живий, іноді з полемічним тоном, але спільною була турбота сприяти тому всьому, що сьогодні є конструктивним в Україні.

На закінчення Г. Коленська висвітлила цікаві прозірки з поїздки в Україну та по українських етнічних землях в Польщі.

У середу, 1-го листопада, Філія УКУ відзначила 45-ту річницю смерти Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького. Вечором в соборі свв. Володимира й Ольги відправлено Молебень за український нарід і прославу Слуги Божого Андрея, який упокоївся перед 45-ма роками якраз у славний день Листопадового Зриву. Моління було соборне з участю українського католицького духівництва, очоленого Владикою Інокентієм Лотоцьким, та настоятеля православного катедрального собору св. кн. Володимира о. протоієрея Степана Женчуха. Глибоко змістовну проповідь виголосив о. митрат Маріян Бутринський. Були представники комбатантських та молодечих організацій в одностроях та зі своїми прапорами.

Опісля зібралася публіка в авдиторії Культурного Осередку свв. Володимира й Ольги, де о. проф. Андрій Чировський виголосив академічну доповідь на тему „Митрополит А. Шептицький — уосіблення тисячолітньої традиції християнської України". В доповіді підкреслено теологічно-світоглядові ідеї Митрополита Шептицького і заразом з тим його практичне заанґажування в душпастирській і суспільній праці, місійний і місіонерський характер його діяльности, екуменічні почини та розумну синтезу східніх і західніх елементів українського християнства.

„Радіо..."

(Закінчення зі стор. 1)

радіопрограми релігійно-культурного характеру, що вже декілька років має великий успіх серед україномовних слухачів Східньої Европи.

Від початку січня 1990 року „Радіо Воскресіння" плянує розпочати повну програму діяльности щоденною передачею по пів години. В ній будуть подавати не тільки щоденні новості з церковного життя, а також інтерв'ю, редакційні статті, коментарі до сучасних подій, огляд української преси, відповідні листи до редакції тощо. Ядром буде однак катехічно-богословська наука, яка буде іти серіями 12 наук по 12 хвилин впродовж 12 тижнів.

Широкі пляни програми, яка ще й до того має передаватись кожного дня, вимагають великої праці, завважуємо, і при тому питаємося як технічно вона зможе бути переведена.

Отець А. Онуферко відповідає, що в радіопрограмі є затруднених п'ять осіб, які потрібні, щоб все належно підготовити так під оглядом сторони змісту, як із технічного наладнання передачі, яка проходить через радіо Монте-Карльо. Крім того плянується мати широку сітку кореспондентів, зокрема коли йдеться про підготовку матеріялів про сучасні українські події і тісно співпрацювати із Пресовим Бюром УКЦ в Римі, та постійно вимінюватися матеріялами.

„Радіо Воскресіння" має бути доповненням інших релігійних радіопередач УКЦ, як наприклад цієї, що існує у Ватикані, та надає щоденно 15 хвилинну програму, а в неділю цілу Службу Божу.

Розуміється — застерігається о. А. Онуферко „Радіо Воскресіння" має бути посередником Української Католцької Церкви на Заході і в Україні, але наскільки більшість майбутніх слухачів себе вважає „православними", програма буде зберігати екуменічний характер.

Програма має за ціль через євангелізацію ширити віру також серед аґностиків і безбожних та бути помічником для існуючої Помісної Церкви.

Пляни цієї нової радіопрограми великі — вони однак мають в особі о. д-ра А. Онуферка амбітного керівника, який виїхав на постійне перебування з родиною до Бельгії, щоб зробити відповідні приготування і зорганізувати цілу працю і з днем 19-го листопада розпочати щоденну передачу.

Отець д-р Андрій Онуферко належить до тих нечисленних священиків Львівської Митрополії, що недавно були там висвячені, який має щастя мати родину, а що ми знайомі із давніх років пластування, то він з гордістю показує нам на закінчення відвидин в редакції знімку двох малих синів і дружини.

На новий пост керівника релігійної програми був він номінований Патріярхом Мирославом Любачівським і для нас немає сумніву, що вибір впав на відповідну енерґійну молоду людину, яка зі захопленням береться до цього відповідального обов'язку.

● ДО ВИНАЙМУ ●

ВИНАЙМАЄТЬСЯ
у зеленій околиці, близько фарми РОВА, Н. Дж., **БОНҐАЛО** з усіма вигодами, для одної особи, без тварин.
Тел.: 1-201-928-2312, 1-301-391-1149

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 3-го ГРУДНЯ 1989 р.

Сиракюзи, Н. Й. Звичайні річні збори Т-ва „Українська Січ" — 39-ий Відд., о год. 3-ій по пол. в малій залі УНДому. На порядку: відкриття, схвалення порядку нарад, відчитання протоколу та його прийняття, звіти Управи і К. Комісії, дискусія над звітами, вибір нової Управи і К. К. на 1990 р., внески та запити, плян праці у приєднуванні нових членів. Якщо на подану годину не явиться відповідна кількість членів загальні збори відбудуться з півгодинним спізненням. Проситься чл. взяти участь. Місячні збори Відділу відбуваються кожної першої неділі, о год. 1-ій по пол. у відділовому бюрі, де можна вплачувати вкладки. Проситься вирівняти вкладки за 1989 р. — Управа.